Частична предварителна оценка на въздействието	
Институция: Министерство на правосъдието	**Нормативен акт:** Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за международния търговски арбитраж
◉ Не е включен в законодателна/оперативна програма на Министерския съвет	○ Включен е в законодателната/оперативната програма на Министерския съвет за: ……
Лице за контакт: Светла Стойкова – държавен експерт в дирекция „Съвет по законодателство“ Даниела Белчина – държавен експерт в дирекция „Съвет по законодателство“	**Телефон и ел. поща:** 02/ 9237 522, Svetla_Stoykova@justice.government.bg 02/ 9237 311, dany@justice.government.bg

1. Проблем/проблеми за решаване:

Намаляващо доверие към арбитража

1.1. *Кратко описание на проблема и причините за неговото възникване:*

Министерството на правосъдието подготви законодателни промени, чрез които се създават правила за дейността на постоянните арбитражни институции с място на дейност на територията на Република България, допълват се изискванията към арбитрите и се усъвършенстват процесуалните правила за водене на арбитражното производство, както и за отмяна на арбитражните решения. Промените са насочени към защита на страните в арбитражното производство, укрепване на правната сигурност и доверието в дейността на арбитражите, осъществявани на територията на Република България.

Законът за международния търговски арбитраж (ЗМТА), (обн., ДВ, бр. 60 от 1988 г.), както се вижда от наименованието му, е предназначен да се прилага по отношение на международен търговски арбитраж, основан на арбитражно споразумение, чрез който се решават граждански имуществени спорове, възникнали от външнотърговски отношения. Законът се основана на ратифицирани от Република България международни актове в областта на арбитража - Конвенцията за признаване и изпълнение на чуждестранни арбитражни решения от 1958 г., ратифицирана от България през 1961 г., Европейската конвенция за външнотърговски арбитраж от 1961 г., ратифицирана 1964 г. и Закон - модел за международен търговски арбитраж, приет от Комисията на ООН по международно търговско право през 1985 г.

Като недържавен, договорен способ за разрешаване на спорове арбитражът е приложим предимно при трансгранични търговски отношения. Приложението му предоставя на страните възможност за избор на неутрална юрисдикция. Предимствата му като алтернатива на съдебното производство са бързината, липсата на публичност и формализъм. Друго ценно преимущество на арбитража е доверието на

страните към избрани от тях арбитри. Значението на арбитража нараства с развитието на международната търговия и глобализацията в световната икономика.

С §3 от преходните и заключителните разпоредби на ЗМТА (нов, ДВ, бр. 93 от 1993 г.) приложното поле на ЗМТА е разширено, като е предвидено законът да се прилага и при арбитраж между страни с местожителство или седалище в Република България, с изключение на някои разпоредби, относими само към международния арбитраж. Гражданският процесуален кодекс (1952 г.-отм.), както и чл. 19 ГПК (обн., ДВ, бр. 59 от 2007 г.), допуска страните по всеки имуществен спор да уговорят той да бъде разрешен от арбитражен съд, освен ако спорът има за предмет вещни права или владение върху недвижим имот, издръжка или права по трудово правоотношение (чл. 19, ал. 1 ГПК). Вижда се, че, макар да е създаден като международен и търговски, арбитражът у нас има по-широко приложение в сферата на гражданските правоотношения.

Поради зачестили злоупотреби с неформалното и свободно арбитражно производство и използването му за бързо и лесно осъждане на физически лица – потребители на услуги, ГПК и ЗМТА бяха изменени („Държавен вестник“, бр. 8 от 2017 г.), като от гражданските имуществени спорове, които могат да се решават от арбитраж, бяха изключени тези, по които страна е „потребител“ по смисъла на § 13, т. 1 от допълнителните разпоредби на Закона за защита на потребителите.

Измененията в ЗМТА от 2017 г. допринесоха за защита на правата на потребителите.. Независимо от това, през последните няколко години доверието към арбитража у нас намалява. Според представителните организации на работодателите в Република България броят на арбитражните дела намалява, докато съдилищата търсят начин за справяне с натовареността от съдебни дела. По данни на по-големите арбитражи за последните 10 години делата са намалели наполовина. Голямо е влиянието на изключване на потребителските спорове от арбитражната компетентност, но има и други причини.

В тази ситуация в последните месеци стана публично известно, че арбитражът се използва в престъпни схеми за осъждане на физически и юридически лица въз основа на неистински документи. Макар че не става дума за същински арбитраж, доколкото и споразумението за арбитраж, и всички документи по делото, вкл. решението, са неистински, става ясно, че напълно безконтролното създаване на арбитражи (сега функционират над 40) и ограничените случаи, в които арбитражното решение може да бъде отменено от ВКС, представляват благоприятна почва за осъществяване на престъпна дейност. В допълнение, не съществуват реални средства и за последващ контрол. Макар такъв да е възложен през 1993 г. на министъра на правосъдието, той не разполага с адекватен инструментариум да констатира нарушенията и съответно да ги санкционира.

В отговор на установените проблеми и с цел общо подобряване на уредбата на арбитража на територията на България се предлага система от законодателни промени, насочени към подобряване на защитата на страните в арбитражното производство, укрепване на правната сигурност и доверието в дейността на арбитражите. Промените са съобразени с факта, че Република България, прилагайки посочените международни актове, има изключителната компетентност да уреди в националното си законодателство правила относно създаването на арбитражен съд с място на дейност на територията на Република България, изискванията към арбитрите, арбитражната процедура и основанията за отмяна на арбитражни решения.

1.2. *Възможности за решаване на проблема в рамките на съществуващото законодателство:*

Необходими са законодателни изменения за решаване на констатираните в т. 1 проблеми. Идентифицираният проблем не е възможно да бъде решен в рамките на съществуващото

законодателство, чрез промяна на организацията на работа, с институционални мерки, а единствено чрез законодателни допълнения.

1.3. *Причини действащата нормативна рамка да не позволява решаване на проблема:*

Действащата нормативна рамка не позволява решаване на проблема, тъй като правилата за функциониране на националния и международния арбитраж са нормативно регламентирани. *Задължения, произтичащи от нормативни актове от по-висока степен или от правото на Европейския съюз:*

Законодателните промени не произтичат от нормативни актове от по- висока степен или актове от правото на ЕС.

1.5. *Последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политики:*

Не са извършвани последващи оценки на въздействието на нормативния акт..

1.1. Кратко опишете проблема/проблемите и причините за неговото/тяхното възникване. По възможност посочете числови стойности.

1.2. Посочете възможно ли е проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности (например съвместни инспекции между няколко органа и др.).

1.3. Посочете защо действащата нормативна рамка не позволява решаване на проблема/проблемите.

1.4. Посочете задължителните действия, произтичащи от нормативни актове от по-висока степен или актове от правото на ЕС.

1.5. Посочете дали са извършени последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политиката и какви са резултатите от тях?

2. Цели:

Цел 1: Преодоляване на недоверието на гражданите към арбитража като недържавен, договорен способ за разрешаване на спорове чрез общо подобряване на уредбата на арбитража на територията на България

Оперативни цели:

1. Укрепване на правната сигурност и доверието в правораздаването, провеждано от арбитраж на територията на Република България.

2. Улесняване на достъпа до правосъдие чрез използването на арбитража като алтернативна форма за решаване на имуществени спорове;

3. Подобряване на бизнес средата в Република България чрез създаване на условия за бързо и ефективно разрешаване на търговски спорове от арбитражи, които се ползват от добра репутация и обществено доверие.

Посочете определените цели за решаване на проблема/проблемите, по възможно най-конкретен и измерим начин, включително индикативен график за тяхното постигане. Целите е необходимо да са насочени към решаването на проблема/проблемите и да съответстват на действащите стратегически документи.

3. Заинтересовани страни:

1. Министър на правосъдието

Министърът на правосъдието е централен едноличен орган на изпълнителната власт, който ръководи, координира и контролира осъществяването на държавната политика в областта на правосъдието и изпълнява всички останали функции, възложени му с Конституцията на Република България, с международен договор или с акт на общностното право, със закон или с акт на Министерския съвет. Министърът ръководи и представлява Министерството на правосъдието, ръководи дейността по изработването на проекти на нормативни актове, свързани със съдебната система и с дейностите, които са в рамките на неговите правомощия, както и по изработването на становища по проекти на нормативни актове, изготвени от други централни органи на изпълнителната власт.

Законопроектът предвижда създаване на регистър на арбитражите, като структурирана база данни в електронна форма, която съдържа информация относно постоянни институции, осъществяващи

арбитражна дейност със седалище в Република България, както и относно арбитражните производства, образувани пред арбитраж създаден за решаване на определен спор или пред постоянна арбитражна институция със седалище в чужбина. Регистърът на арбитражите се води и поддържа от Министерството на правосъдието.

В отговор на обществените очаквания за засилване на контрола, осъществяван от министъра на правосъдието по отношение на дейността на арбитражите, законопроектът предлага съответни изменения и допълнения на разпоредбите на глава осма „Административнонаказателна отговорност“. Разширяването на приложното поле и въвеждането на нови санкции и мерки е насочено към повишаване на ефективността на последващия административен контрол върху арбитражна дейност, провеждана на територията на Република България.

Инспекторатът на министъра на правосъдието по закона за съдебната власт може да извършва и случайни проверки без конкретен повод и има служебен достъп до електронния архив на всички висящи и приключили арбитражни дела. В съответствие с това правомощие, законопроектът предвижда, че Върховният касационен съд изпраща на министъра на правосъдието всяко решение за обявяване на нищожност или отмяна на арбитражното решение, а окръжният съд ще изпраща разпореждането, с което отказва издаване на изпълнителен лист.

Наред със съществуващата възможност за издаване на задължителни указания до арбитражите, се въвежда и възможност министърът на правосъдието да разпореди заличаване на арбитраж от регистъра при извършване на системни тежки нарушения на закона.

2. Арбитражни съдилища – около 40

3. Физически и юридически лица в страната, страни по определените групи граждански и търговски дела-техният брой е динамичен и не може да бъде определен.

4. Адвокати, предоставящи защита по граждански и търговски спорове, подлежащи на арбитраж- техният брой не може да се определи. Общият брой на всички адвокати е 13 487.

Посочете всички потенциални заинтересовани страни/групи заинтересовани страни (в рамките на процеса по извършване на частичната предварителна частична оценка на въздействието и/или при обществените консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове), върху които предложенията ще окажат пряко или косвено въздействие (бизнес в дадена област/всички предприемачи, неправителствени организации, граждани/техни представители, държавни органи/общини и др.).

4. Варианти на действие. Анализ на въздействията:

Вариант 1 „Без действие“:

Описание:

Не се извършват нормативни промени, нито се предприемат други мерки.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Няма.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

- засилване на недоверието на гражданите към арбитража като недържавен, договорен способ за разрешаване на спорове;
- уязвимост на защитата на страните в арбитражното производство;
- съществуване на правна несигурност;
- прекалена натовареност на съдебната система и бавно правораздаване;

- ниска ефективност на арбитражния съд.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Няма.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Не се отчитат.

Административна тежест:

Не се променя.

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

Вариант 2 „Приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за международния търговски арбитраж“:

Описание:

1. Изменя се наименованието на закона на Закон за арбитража.

Преодолява се подходът вътрешният арбитраж да се урежда чрез §3 от преходните и заключителни разпоредби на ЗИД ЗМТА. Разпоредбите, съдържащи се там, са изведени на съответното систематично място в основния текст на закона. Това налага и промяна в чл. 1 относно предмета на закона и компетентността на арбитража.

2. Създаване на регистър на арбитражите

Законопроектът ще предвиди създаване на регистър на арбитражите като структурирана база данни в електронна форма, която съдържа информация относно постоянни институции, осъществяващи арбитражна дейност със седалище в Република България, както и относно арбитражните производства, образувани пред арбитраж, създаден за решаване на определен спор или пред постоянна арбитражна институция със седалище в чужбина. Създаването и воденето на регистъра е съобразено с императивните изисквания на Закона за електронното управление.

Регистърът на арбитражите ще се води и поддържа от Министерството на правосъдието. В съответствие с чл. 4а от Закона за електронното управление, в закона ще бъдат изрично уредени обстоятелствата, които подлежат на вписване, основните правила за вписване, отказ и заличаване от регистъра, за предоставяне на услуги и достъп до регистъра, за съхраняване и защита на данните.

За постоянните арбитражни институции ще се вписват единен идентификационен код, наименование и правно-организационна форма на юридическото лице, към което е създадена арбитражната институция; седалище и адрес на управление, адрес на офисите, в които се осъществява арбитражна дейност и интернет страница; имената на членовете на управителните органи на юридическото лице; имена, професия и данни за контакт на членовете на управителния орган на арбитража, ако има такъв; имена, професия и данни за контакт на арбитрите, чрез които постоянната институция осъществява арбитражна дейност; специализация на арбитражната дейност, ако е приложимо. За арбитражните производства, образувани пред арбитраж, създаден за решаване на определен спор, или пред постоянна арбитражна институция със седалище в чужбина, ще се вписват: дата на постъпване на искането за разглеждане на арбитражния спор; имена и адреси на страните; имена, професия и данни за контакт на арбитрите, избрани или назначени да решат спора; дата и номер на арбитражното решение. Регистърът ще бъде публичен в частта, съдържаща данни относно арбитражните институции и имената и професиите на арбитрите към тях. Останалите данни и документи ще бъдат достъпни само за съда, министъра на правосъдието и инспектората към министъра на правосъдието по Закона за съдебната власт.

Условията и редът за водене, достъп и съхраняване на регистъра ще бъдат определени с наредба, издадена от министъра на правосъдието. Наредбата ще бъде съобразена с изискванията на Закона за електронното управление, подзаконовите нормативни актове по прилагането му и приложимите технически стандарти относно предоставянето на административни услуги по електронен път, воденето на регистъра в електронна форма, осигуряването на достъп до регистъра, съхраняването и защитата на данните в регистъра.

Предвижда се Министерството на правосъдието да събира такси в размери, определени с тарифа на Министерския съвет, за предоставяне на следните услуги от регистъра на арбитражите: вписване на арбитраж като постоянна институция; вписване на промени в обстоятелствата относно вписана постоянна институция; вписване на обстоятелства относно арбитражни производства, образувани пред арбитраж създаден за решаване на определен спор или пред постоянна арбитражна институция със седалище в чужбина, както и на арбитри, извън листата на арбитраж; издаване на удостоверение за вписана постоянна институция; извършване на писмена справка за вписани обстоятелства; издаване на заверено копие на хартиен носител от електронен образ на заявление или приложения към него.

Съгласно предложенията в законопроекта, арбитраж с място на територията на Република България може да се провежда от постоянна арбитражна институция със седалище в Република България, вписана в регистъра на арбитражите. Законът въвежда определени изисквания за вписване в регистъра, с оглед на необходимостта от въвеждане на регулация на дейността по правораздаване, тъй като осъществяването ѝ засяга установения обществен ред в Република България, както и имуществените права на гражданите и юридическите лица. Специфични правила се въвеждат за вписване на международен арбитраж ad hoc и на чуждестранен арбитраж, който осъществява дейност в страната. Създаване на вътрешен арбитраж ad hoc не се допуска.

Вписването на арбитража е условие за правомерно осъществяване на дейност. Арбитражно решение, постановено от невписан в регистъра арбитраж или от невписан арбитър, ако е извън листата на арбитражната институция, е нищожно.

3. Повишаване на изискванията към арбитрите

Изискванията в действащата редакция на чл. 11, ал. 3 ЗМТА се допълват чрез въвеждане на нови, с оглед на осигуряване на условия за правораздаване от арбитри, които имат необходимите професионални и лични качества – да не са осъждани, без оглед на вида на престъплението и наложеното наказание; да не са лишавани от правото да упражняват определена професия или дейност или да заемат определена длъжност; да не са в производство по несъстоятелност и невъзстановен в правата си несъстоятелен или да са осъждани за банкрут.

4. Усъвършенстване на процесуалните правила за водене на арбитражните производства

Законопроектът въвежда допълнителни гаранции за защита на процесуалните права на страните в арбитражното производство. В чл. 32 се предвиждат условия за редовно връчване на исковата молба и приложените към нея доказателства, съобщенията за насрочване на първото заседание за разглеждане на арбитражното дело, както и на постановеното арбитражно решение. За да бъдат действително получени, тези най-важни актове се връчват на ответника чрез нотариус или частен съдебен изпълнител, ако не са могли да бъдат връчени реално при първия опит за връчване, направен чрез универсална пощенска услуга за препоръчани пратки или чрез куриерска услуга, извършена от регистрирано лице, вписано в публичния регистър за оператори на неуниверсални пощенски услуги.

Завишена закрила е предвидена за физическите лица, които не са търговци или предприемачи, не са поели или обезпечили задължение за търговец и спорът не е свързан с тяхното качество на съдружник или акционер. По отношение на тези лица не се прилагат фикциите за връчване, каквото реално не е извършено. Тъй като при този подход е възможно арбитражното производство да не може да се развие, се предвижда, че по искане на ищеца опитите за връчване могат да продължат или делото да бъде прекратено. В последния случай той има право да предяви иска си пред държавния съд.

Посочената категория физически лица са защитени и чрез неприложимост спрямо тях на мълчаливото съгласие за арбитраж, изразяващо се в извършване на процесуални действия без възражение за липса на арбитражно споразумение (чл. 7).

Предлага се решение и на проблема с ненадлежното уведомяване на страните за постановеното арбитражно решение. Съгласно действащата редакция на чл. 41, ал. 3 ЗМТА, решението се смята за обявено с връчването му на една от тях. Новата редакция на тази разпоредба изисква решението да бъде публикувано в електронното досие на арбитражното дело или в регистъра на арбитражите, ако е постановено от арбитраж, създаден за решаване на определен спор. В допълнение на това, решението се изпраща на страните и едва след връчването му на двете страни, то влиза в сила и подлежи на принудително изпълнение.

Разпоредбата на чл. 46а ЗМТА се допълва с изискване всеки арбитражен съд да води деловодство и архив, за да бъдат създадени условия за проверка на провежданите арбитражните производства. Деловодството, което осигурява информация за арбитражните дела, се поддържа и в електронна форма, като за всяко дело се образува електронно досие. Достъп до електронното досие се осигурява на страните, на арбитрите по делото, на съда и на министъра на правосъдието. В архива се съхраняват приключените дела за срок до 10 години, а решенията сключените спогодби - за срок от 50 години.

5. Изменение на правилата за отмяна на арбитражното решение и спиране на изпълнението

За укрепване на правната сигурност и предотвратяване на неблагоприятното засягане на имуществените права на гражданите и юридическите лица, законопроектът предлага допълване на разпоредбите относно основанията за нищожност, отмяна и спиране на изпълнението като обезпечителна мярка на исковете по чл. 47 ЗМТА.

Сред основанията за отмяна на арбитражното решение по чл. 47, ал. 1 ЗМТА се възстановява отменото през 2017 г. – „арбитражното решение противоречи на обществения ред в Република България“. Това ще даде възможност на ВКС да отмени решение, което е в очевидно противоречие с основни положения на българското право и да го върне за ново разглеждане от арбитража.

Въвежда се и друго основание за отмяна - ако по надлежния съдебен ред се установи неистинност на документ, на показания на свидетел, на заключение на вещо лице, върху които е основано решението, или престъпно действие на страната, на нейния представител, на член от състава на арбитража или негов служител във връзка с решаването на делото. Основанието е аналогично на уреденото в чл. 303, ал. 1, т. 2 ГПК. Това основание е необходимо в арбитражното производство, предвид установените случаи на злоупотреби с арбитражни решения през последните години.

Основанията за нищожност на арбитражното решение са разширени, като наред с произнасяне по неарбитрируем спор, решението е нищожно и когато е постановено от арбитраж или от арбитър, които не са вписани по съответния ред в регистъра на арбитражите. Нищожността се прогласява от ВКС, като искът не е ограничен със срок. ВКС има право да констатира нищожност и служебно, когато е сезиран с иск за отмяна на арбитражното решение на друго основание.

Измененията и допълненията в чл. 48 се отнасят до сроковете и условията за предявяване на искове за отмяна, в зависимост от основанието за това. Разпоредбата на чл. 49 е допълнена с последиците от отмяна и установяване на нищожност на арбитражното решение на новите основания.

Сред пречките за защита на правата на страните в арбитражното производство са таксите за разглеждане на исковете за отмяна, които сега са идентични с тези за предявяване на иск пред съда – 4% върху интереса. Идеята е, доколкото ВКС не разглежда делото по същество, да бъде определена по-ниска такса – напр. 1% от интереса, но не повече от определен горен праг. Това следва да стане чрез изменение на Тарифата за таксите и разноските, които се събират от съдилищата по ГПК . За осигуряване на защитата на засегнатата от решението страна законопроектът предвижда, че Върховният касационен съд може да спре изпълнението и без обезпечение, когато са налице убедителни писмени доказателства за наличие на основание за отмяна.

6. Проверка за нищожност на арбитражното решение преди издаване на изпълнителен лист

Съгласно действащата редакция на чл. 51, ал. 1 ЗМТА, окръжният съд, в района на който е постоянният адрес или седалището на длъжника, издава по молба на заинтересованата страна изпълнителен лист въз основа на влязлото в сила арбитражно решение. Към молбата се прилагат арбитражното решение и доказателството, че то е връчено на длъжника по изпълнението. Съдът отказва издаване на изпълнителен лист въз основа на нищожни по смисъла на чл. 47, ал. 2 от Закона за международния търговски арбитраж решения (чл. 405, ал. 5 ГПК). Създаването на регистър на арбитражите и електронно досие на арбитражното дело ще позволи на съда да извърши проверка дали решението не е нищожно и съобразно новите основания в чл. 47, ал. 2 ЗМТА.

7. Разширяване на обхвата на последващия административен контрол, осъществяван от министъра на правосъдието

В отговор на обществените очаквания за засилване на контрола, осъществяван от министъра на правосъдието по отношение на дейността на арбитражите, законопроектът предлага съответни изменения и допълнения на разпоредбите на глава осма „Административнонаказателна отговорност“. Разширяването на приложното поле, въвеждането на нови санкции и мерки е насочено към повишаване на ефективността на последващия административен контрол върху арбитражна дейност, провеждана на територията на Република България.

Инспекторатът може да извършва и случайни проверки без конкретен повод и има служебен достъп до електронния архив на всички висящи и приключили арбитражни дела. В съответствие с това правомощие, законопроектът предвижда, че Върховният касационен съд изпраща на министъра на правосъдието всяко решение за обявяване на нищожност или отмяна на арбитражното решение, а окръжният съд ще изпраща разпореждането, с което отказа издаване на изпълнителен лист.

Увеличават се предвидените в чл. 53 глоби и се въвеждат имуществени санкции за постановяване на арбитражно решение по спор с потребител. Въвеждат се нови състави на административнонаказателна отговорност за постановяване на арбитражно решение от арбитър, който не е вписан в регистъра на арбитражите, за извършване на арбитражна дейност в нарушение на изискванията за регистрация на арбитражните институции и на арбитражните производства, създадени за решаване на определен спор.

Наред със съществуващата възможност за издаване на задължителни указания до арбитражите, се въвежда и възможност министърът на правосъдието да разпореди заличаване на арбитраж от регистъра при извършване на системни тежки нарушения на закона.

В допълнителните разпоредби се съдържат определения на новите понятия, въведени с измененията на закона.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

При този вариант ще се:

- преодолее недоверието на гражданите към арбитража като недържавен, договорен способ за разрешаване на спорове;
- повиши правната сигурност и доверието в правораздаването, провеждано от арбитраж на територията на Република България;
- улесни достъпа до правосъдие чрез използването на арбитража като алтернативна форма за решаване на имуществени спорове;

- подобри бизнес средата в Република България чрез създаване на условия за бързо и ефективно разрешаване на търговски спорове от арбитражи, които се ползват от добра репутация и обществено доверие.

- *(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)*

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Не се предвиждат негативни въздействия.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Няма.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

В случай че посочените предприятия са страни в арбитражни производства, за тях ще се прилагат същите правила, както и за останалите участници в процеса. Доколкото въздействието от прилагането на предложената нормативна уреда върху страните в съответните производства се очаква да бъде като цяло положително, МСП – страни в арбитражния процес, също ще изпитат описаните положителни въздействия.

Административна тежест:

Проектът не регулира предоставянето на административни услуги и в този смисъл няма отношение към административната тежест за физическите и юридическите лица.

Юридическите лица, към които са учредени арбитражи, трябва да извършат изискуемите действия по тяхната регистрация и за тях се създава определена административна тежест. Това е оправдано с оглед на целения резултат – повишаване на правната сигурност и доверието в правораздаването, провеждано от арбитраж на територията на Република България, и избягването на злоупотребите за осъждане на физически и юридически лица въз основа на неистински документи.

Вариант 3 „НЕНОРМАТИВНА НАМЕСА“:

Описание:

Не е възможно предприемането само на организационни мерки. Необходимо е уреждането на

проблема с нормативен акт.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Няма.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

За този вариант са присъщи всички негативни въздействия на Вариант 1.

Дефинираният в т. 1 проблем не може да бъде разрешен единствено чрез организационни мерки

Отрицателните въздействия биха били:

- засилване на недоверието на гражданите към арбитража като недържавен, договорен способ за разрешаване на спорове;
- уязвимост на защитата на страните в арбитражното производство;
- съществуване на правна несигурност;

- прекалена натовареност на съдебната система и бавно правораздаване;
- ниска ефективност на арбитражния съд.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Не са идентифицирани очаквани специфични въздействия.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Не се отчитат.

Административна тежест: При този вариант не се очаква намаляване на административната тежест за физическите и юридическите лица.

(въздействията върху малките и средните предприятия; административна тежест)

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

5. Сравняване на вариантите:

Степени на изпълнение по критерии: 1) висока; 2) средна; 3) ниска.

5.1. По проблем 1:

		Вариант „Без действие“	**Вариант 2 „Изменение и допълнение на ГПК**	**Вариант 3 „Ненормативна намеса“**
Ефективност	Цел 1: ➢ ***Преодоляване недоверието на гражданите към арбитража като недържавен, договорен способ за разрешаване на спорове чрез общо подобряване на уредбата на арбитража на територията на България***	ниска	висока	ниска
Ефикасност	Цел 1: „ ➢ ***Преодоляване недоверието на гражданите към арбитража като недържавен, договорен***	ниска	висока	ниска

	способ за разрешаване на спорове чрез общо подобряване на уредбата на арбитража на територията на България			
Съгласуваност	Цел 1: ➢ ***Преодоляване недоверието на гражданите към арбитража като недържавен, договорен способ за разрешаване на спорове чрез общо подобряване на уредбата на арбитража на територията на България***	ниска	висока	ниска

1.1. Сравнете вариантите чрез сравняване на ключовите им положителни и отрицателни въздействия.

1.2. Посочете степента, в която вариантите ще изпълнят определените цели, съгласно основните критерии за сравняване на вариантите:

ефективност, чрез която се измерва степента, до която вариантите постигат целите на предложението;

ефикасност, която отразява степента, до която целите могат да бъдат постигнати при определено ниво на ресурсите или при най-малко разходи;

съгласуваност, която показва степента, до която вариантите съответстват на действащите стратегически документи.

6. Избор на препоръчителен вариант:

По проблем 1: Вариант 2. Нормативна намеса: „Приемане на Закон за изменение и допълнение на Закона за международния търговски арбитраж“

Посочете препоръчителните варианти за решаване на поставения проблем/проблеми.

6.1. Промяна в административната тежест за физическите и юридическите лица от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):

○ Ще се увеличи

○ Ще се намали

◉ Няма ефект

1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант за решаване на всеки проблем.

1.2. Ако се предвижда въвеждането на такса, представете образуването на нейния размер съгласно Методиката по чл. 7а от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

6.2. Създават ли се нови/засягат ли се съществуващи регулаторни режими и услуги от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?

○ Да

……..……
…….

◉ Не

Не се създават регулаторни режими по смисъла на Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност и на Закона за дейностите по предоставяне на услуги.

Арбитражът не е стопанска дейност по смисъла на § 1, т. 3 от допълнителната разпоредба на Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност и не представлява услуга по смисъла на чл. 2 от Закона за дейностите по предоставяне на услуги. Арбитражът е доброволен, недържавен способ за разрешаване на спорове, а арбитражното производство е несъдебен исков процес, основан на договор за арбитраж. Арбитражът по правни спорове по предмет е сходен с държавното гражданско правосъдие и затова представлява негов сурогат и алтернатива. В арбитражното производство има съдебна намеса на държавния съд, чрез прояви на съдействие или контрол. Решението на арбитражния съд поражда публичноправни последици. Те се състоят в сила на пресъдено нещо и изпълнителна сила. Арбитражното решение е приравнено по сила със съдебното решение на държавен съд.

1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на избрания вариант.

1.2. В случай че се предвижда създаване нов регулаторен режим, посочете неговия вид (за стопанска дейност: лицензионен, регистрационен; за отделна стелка или действие: разрешителен, уведомителен; удостоверителен и по какъв начин това съответства с постигането на целите).

1.3. Мотивирайте създаването на новия регулаторен режим съгласно изискванията на чл. 3, ал. 4 от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

1.4. Посочете предложените нови регулаторни режими отговарят ли на изискванията на чл. 10 – 12 от Закона за дейностите по предоставяне на услуги.

1.5. Посочете изпълнено ли е изискването на § 2 от Допълнителните разпоредби на Закона за дейностите по предоставяне на услуги.

1.6. В случай че се изменят регулаторни режими или административни услуги, посочете промяната.

6.3. Създават ли се нови регистри от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?

◉ Да

Регистърът на арбитражите е структурирана база данни в електронна форма, която съдържа информация относно постоянни институции, осъществяващи арбитражна дейност със седалище в Република България, както и относно арбитражните производства, образувани пред арбитраж създаден за решаване на определен спор или пред постоянна арбитражна институция със седалище в чужбина. Регистърът на арбитражите се води и поддържа от Министерството на правосъдието. Регистърът е публичен в частта, съдържаща данни относно арбитражните институции и арбитрите към тях – имена и професия. Останалите данни и документи в регистъра са достъпни само за съда и лицата, на които министърът на правосъдието е възложил упражняване на функциите по глава осма. Условията и реда за водене, достъп и съхраняване на регистъра се определят с наредба, издадена от министъра на правосъдието.

○ Не

Когато отговорът е „Да“, посочете регистрите, които се създават и по какъв начин те ще бъдат интегрирани в общата регистрова инфраструктура.

6.4. По какъв начин препоръчителният вариант въздейства върху микро-, малките и средните предприятия (МСП) (включително по отделните проблеми)?

○ Актът засяга пряко МСП

◉ Актът не засяга МСП

В случай че посочените предприятия са страни в арбитражни производства, за тях ще се прилагат същите правила, както и за останалите участници в процеса. Доколкото въздействието от прилагането на предложената нормативна уреда върху страните в съответните производства се очаква да бъде като цяло положително, МСП – страни в арбитражния процес, също ще изпитат описаните положителни въздействия.

Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант.

6.5. Потенциални рискове от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):

Няма.

Посочете възможните рискове от прилагането на препоръчителния вариант, различни от отрицателните въздействия, напр. възникване на съдебни спорове и др.

7. Консултации:

○ Проведени са консултации

……..

Посочете основните заинтересовани страни, с които са проведени консултации. Посочете резултатите от консултациите, включително на ниво ЕС: спорни въпроси, многократно поставяни въпроси и др.

◉ Предстоят обществени консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове

Арбитражната дейност има последици, които засягат установения обществен ред в Република България, както и имуществените права на гражданите и юридическите лица. Арбитражните решения подлежат на принудително изпълнение, а действащата уредба не позволява упражняването на ефективен предварителен или последващ контрол върху дейността на арбитражите, арбитрите и постановените арбитражни решения. Налице е необходимост от приемане на законодателна уредба във възможно най-кратки срокове, която да ограничи използването на арбитража в престъпни схеми за осъждане на физически и юридически лица въз основа на неистински документи, както и извършването на други сериозни нарушения.

Предвид гореизложеното, проектът за акт ще бъде публикуван на Портала за обществени консултации и на интернет страницата на Министерството на правосъдието за провеждане на обществени консултации в 14-дневен срок съгласно чл. 26, ал. 4 от Закона за нормативните актове.

Обобщете най-важните въпроси за обществени консултации. Посочете индикативен график за тяхното провеждане и видовете консултационни процедури.

8. Приемането на нормативния акт произтича ли от правото на Европейския съюз?

○ Да

◉ Не

.

1.1. Посочете изискванията на правото на Европейския съюз, включително информацията по т. 6.2 и 6.3, дали е извършена оценка на въздействието на ниво Европейски съюз, и я приложете (или посочете връзка към източник).

1.2. Изборът трябва да съответства на посоченото в раздел 1, съгласно неговата т. 1.5.

9. Изисква ли се извършване на цялостна предварителна оценка на въздействието поради очаквани значителни последици?

○ Да

◉ Не

(преценка съгласно чл. 20, ал. 3, т. 2 от Закона за нормативните актове)

10. Приложения:

Приложете необходимата допълнителна информация и документи.

11. Информационни източници:

Посочете изчерпателен списък на информационните източници, които са послужили за оценка на въздействията на отделните варианти и при избора на вариант за действие: регистри, бази данни, аналитични материали и др.

12. Име, длъжност, дата и подпис на директора на дирекцията, отговорна за извършването на частичната предварителна оценка на въздействието:

Име и длъжност:

Дата:

Подпис:

14.5.2025 г.

X

д-р Любомир Талев
директор на дирикция СЗ
Signed by: Lyubomir Nikolaev Talev